

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาของปัญหาและปัญหา

กระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรงของโลกยุคโลกาภิวัตน์ ไม่ว่าจะในด้านความก้าวหน้าของความรู้ เทคโนโลยี การคมนาคมขนส่ง การสื่อสาร สื่อมวลชน การค้า การเงิน การเมืองระหว่างประเทศ และวิทยาการต่างๆ ดังกล่าวนั้นทำให้หลายประเทศต้อง ทบทวนและปรับยุทธศาสตร์ใหม่เพื่อรับมืออย่างเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งมาตรการสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จของประเทศเหล่านั้นคือ การปฏิวัติกระบวนการเรียนรู้ และการปฏิรูประบบการศึกษา (เกษม วัฒนชัย , 2545) การตื่นตัวในเรื่องการศึกษานั้น ไม่ได้เกิดขึ้น เฉพาะในประเทศไทยเท่านั้น หากแต่เกิดขึ้นทั่วโลก ทั้งนี้เพราะการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการ พัฒนาคอนให้มีประสิทธิภาพ การศึกษาเป็นกระบวนการที่มุ่งพัฒนาคอนให้มีความเจริญงอกงามตาม ทิศทางที่สังคมพึงปรารถนา โดยการพยายามเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนให้สอดคล้องกับ ความคาดหวังหรือความต้องการของสังคม (เอกรินทร์ สีมหาศาล , 2545 : 22) ดังนั้นการศึกษาจึง ต้องเป็น “พลวัต” กล่าวคือการศึกษาที่สร้างคอนให้สามารถปรับเปลี่ยนคอนเองให้เท่าทันและ สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของประเทศชาติและสังคมอยู่ตลอดเวลา(วัฒนาพร ระวัง ทุกข์, 2541: 1) ด้วยเหตุดังกล่าวการเรียนรู้จึง ไม่มีการจบสิ้นและสิ้นสุด เพราะการดำเนินชีวิตของ คอนต้องอาศัยการเรียนรู้ เพื่อให้สามารถปรับตัวกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป การเรียนรู้จึงเป็น ธรรมชาติของชีวิตที่เกิดขึ้นได้ทุกแห่งทุกเวลา ต่อเนื่องยาวนานตลอดชีวิตตั้งแต่ปฏิสนธิจนตาย(กรม วิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ,2544) ดังกล่าวนั้นสอดคล้องกับหลักคำสอนอิสลามที่กำชับให้ มุสลิมศึกษาหาความรู้เริ่มตั้งแต่เกิดจนตาย ดังหะดีษ

((أطلبوا العلم من المهد إلى اللحد))¹

(Haji khalifah :1/51)

ความว่า “พวกท่านจงศึกษาหาความรู้เริ่มตั้งแต่ในเปลจนถึงหลุมฝังศพ”

(บันทึกโดยฮาญี คอลิฟะฮ :1/51)

¹ อ้างถึงในฮาญี คอลิฟะฮ ในหนังสือของเขา กัซฟีฮ์-ซุนนุ เล่มที่ 1 หน้า 51 และหนังสือ ฮับดูอะดี ฮัล-อูลุม เล่มที่ 1 หน้า 241 ; ฮับดุลอา จิต บินบ๊าซ : 1419 กล่าวว่ นหะดีษดังกล่าวไม่มีสายรายงานที่มาจากท่านนบี ; ฮับดุลเราะห์มาน บิน อุมร์ ฮัล-พะกีฮ มีทัศนะว่ นห คดังกล่าวอาจเป็นคำต่อนเกี่ยวกับการศึกษาซึ่งไม่ใช่นหะดีษของท่านนบีเป็นเพียงคำกล่าวที่ถูกยกฐานะ(นัรฟูฮ)ให้เป็นคำกล่าวของท่านนบี (ออนไลน์) สืบค้นได้จาก <http://www.ahlalhadeth.com/vb/showthread.php?t=19129> (10 เมษายน 2550)

การจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ เต็มตาม ศักยภาพและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ ประกอบกัน หนึ่งในปัจจัยดังกล่าวซึ่งมีความสำคัญยิ่ง ได้แก่ ปัจจัยด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ ซึ่ง วิธีการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับการยอมรับว่าก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนมากที่สุดใน ปัจจุบัน ได้แก่ วิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (ประกอบ คูวารักษ์ , อ้างถึงใน ญัฐวุฒิ กิจรุ่งเรือง , 2545 : คำนิยาม) กอปรกับวิธีการจัดการเรียนรู้อีกกล่าวเป็นจุดเน้นของพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 อันเป็นวาระสำคัญแห่งชาติ ซึ่งมีสาระทั้งสิ้น 9 หมวด โดยเฉพาะ หมวดที่ 4 แนวการจัดการศึกษา เป็นการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ถือว่าเป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา ในครั้งนี้ ซึ่งทุกหมวดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติจะมุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2543 : 24)ดังที่ปรากฏในมาตรา 22 ได้กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษา (ราชกิจจานุเบกษา , 2542 : 7)ไว้ดังนี้

“การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ”

นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวดที่ 6 ว่าด้วยเรื่อง มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 ได้กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพ การศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกัน คุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก ซึ่งการประเมินส่วนใหญ่จะมุ่งเน้น มาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านกระบวนการและมาตรฐานด้านปัจจัยที่สนับสนุนเป้าหมาย ด้านผู้เรียนตามแนวการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ(ตุคนธ์ สนิทพานนท์ และคณะ, 2545 13-14)ซึ่งการประเมินมาตรฐานการศึกษาของสำนักงานมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมิน คุณภาพภายนอกเป็นการประเมินมาตรฐานการศึกษาทั่วประเทศรวมถึง โรงเรียนเอกชนสอนศาสนา อิสลาม โดยเฉพาะในมาตรฐานที่ 22 ที่ได้กำหนดให้ครูจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งตัวบ่งชี้ของมาตรฐานดังกล่าวเน้นความเข้าใจของครูถึงเป้าหมายของ การจัดการศึกษา ความสามารถของครูในการพัฒนาหลักสูตรและจัดทำแผนการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ ตลอดจนความสามารถของครูในการวัดและประเมินผลมาใช้พัฒนาคุณภาพ (คณะกรรมการการศึกษาเอกชน , 2540)

จากทั้งหมดที่กล่าวมา เพื่อให้การจัดการเรียนรู้อิสลามศึกษามีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในแต่ละช่วงชั้นจึงต้องใช้รูปแบบ/วิธีการที่หลากหลายเน้นการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง การเรียนรู้แบบบูรณาการ การเรียนรู้คู่คุณธรรม เป็นต้น(กระทรวงศึกษาธิการ , 2546 : 11) ซึ่งการเรียนการสอนที่ใช้วิธีการและเทคนิคอย่างหลากหลายเป็นแบบอย่างที่ดี (أسوة حسنة) จากท่านนบี ﷺ (ขอความจำเริญและความสันติจงมีแก่ท่าน) ที่ท่านได้สอนเหล่าบรรดาเศาะหาบะฮะของท่าน ด้วยวิธีการและเทคนิคการสอนของที่หลากหลาย อาทิเช่น การสอนโดยใช้วิธีถาม การสอนในรูปแบบ การเปรียบเทียบ การสอนด้วยการใช้มือทำทำประกอบ การสอนในแบบวาดรูปหรือลากเส้น การสอนตามกาลเทศะ การสอนด้วยวิธีลำดับความสำคัญก่อนหลัง การสอนแบบบรรยาย และการด้วยการสาธิต เป็นต้น

นอกจากความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิคและวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแล้ว ผู้สอนควรมีความเข้าใจเกี่ยวกับการเขียนแผนการเรียนรู้อีกประการหนึ่งจึงจะสามารถนำแนวคิดมาสู่การปฏิบัติได้อย่างชัดเจน(ประกอบ กุญารักษ์ , อ้างถึงใน ณัฐวุฒิ กิจรุ่งเรือง , 2545 : คำนิยม) เพราะการสอนที่มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ คือผลดีสูงสุดท้ายของการวางแผนอย่างเป็นระบบ และผลของการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การวางแผนการสอนมีบทบาทอันสำคัญยิ่งในการสอนและการเรียน(ชาญชัย อาจินสมาจาร , ม.ป.ป. : 8)

เมื่อแผนการสอนชัดเจนแล้ว วิธีการจัดการเรียนการสอนที่ดีผู้สอนจะต้องใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มที่ ผู้สอนต้องรู้หลักการต่างๆ ในการเลือกสื่อการเรียนรู๋มาใช้ รู้วิธีการใช้สื่อและสามารถชี้แนะแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ให้ผู้เรียน ในเรื่องดังกล่าวนี้ กมล เวียสุวรรณ และนิศา เวียสุวรรณ (2539) ได้อธิบายว่า สื่อการเรียนการสอนนั้นเป็นองค์ประกอบที่สำคัญซึ่งจะช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะสื่อการสอนเป็นตัวกลางซึ่งมีความสำคัญที่สุดในกระบวนการเรียนการสอน มีหน้าที่เป็นตัวนำความต้องการของครู ไปสู่ตัวนักเรียน อย่างถูกต้องรวดเร็ว เป็นผลให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามจุดมุ่งหมายการสอนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

กระบวนการที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการจัดการเรียนการสอน คือการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลที่ดีต้องมีลักษณะที่สอดคล้องกับการเรียนการสอน ดังนั้นเมื่อมีการปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแล้วก็มีความจำเป็นที่จะต้องปฏิรูปกระบวนการวัดและประเมินผลใหม่ด้วยให้สอดคล้องกัน ซึ่งผู้รู้ในวงการศึกษาคิดยอมรับกันว่าแนวคิดในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามสภาพจริง(นวดจิตต์ ชาวศิริพิทงศ์ และคณะ , 2545)ซึ่งปรับเปลี่ยนไปจากเดิมที่เน้นวัดความรู้และความจำทางด้านเนื้อหา มาเป็นการประเมินซึ่งมุ่งเน้นผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยต้องวัดและประเมินให้ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งในส่วน ของกระบวนการและผลงาน ทั้งด้านความรู้ ความรู้สึกร และทักษะการแสดงออกทุกด้านของผู้เรียน และประเมินตามสภาพจริง สามารถประเมินระหว่างการเรียนรู้การสอนและประเมินสรุปรวม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2543: 65)

ที่กล่าวมาข้างต้นเป็นหลักการ แนวคิด และกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ ซึ่งครูผู้สอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จำต้องตระหนักและ เข้าใจในกระบวนการเรียนการสอนดังกล่าว เพราะเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนา ผู้เรียนให้เป็นคน เก่ง คี มีความสุข อันเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติที่กำหนดไว้ อีกทั้งหลักการ และแนวคิด การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้วิจัยเห็นว่าสอดคล้องกับหลักการอิสลาม โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนที่ต้องคำนึงถึงความ แดกต่างของผู้เรียน ซึ่งมีความสอดคล้องกับกระบวนการสอนของท่านนบี ﷺ (ขอความจำเริญและ ความสันติจงมีแก่ท่าน) ที่ท่านก็ได้คำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนหรือผู้ฟัง และความเหมาะสม ของเนื้อหาหลักสูตรกับผู้เรียน โดยท่านนบี ﷺ (ขอความจำเริญและความสันติจงมีแก่ท่าน) ได้กล่าว ในหะดีษบทหนึ่งว่า

2 ((أمرنا أن نكلم الناس على قدر عقولهم))

(al-Zurgani :162)

ความว่า “พวกเรา(บรรดานบี)ที่ถูกกำชับให้พูดคุยหรือบอก กล่าวต่อเพื่อนมนุษย์ให้เหมาะสมกับสติปัญญาของพวกเขา”

(บันทึก โดย ฮัด-ซุรกอญีย์ :162)

จากหะดีษท่านนบี ﷺ (ขอความจำเริญและความสันติจงมีแก่ท่าน)ข้างต้นจะเห็น ได้ว่า การบอกกล่าวหรือการสอนต้องคำนึงถึงความแตกต่างของผู้ฟังหรือผู้เรียนแต่ละคน อัน เนื่องจากสติปัญญาของคนแต่ละคนไม่เท่าเทียมกัน ในบางกรณีอาจจะบอกต่อคนนี้ได้ ในขณะที่อีกคน หนึ่งยังไม่ควรที่จะบอกในประเด็นเดียวกันนั้น เพราะหากบอกกับคนที่ยังไม่พร้อมที่จะรับเขา

² หะดีษบันทึก โดย ฮัด-ซุรกอญีย์ ในหนังสือ มุคตะศ็อร ฮัด-นะกะอิด หมาลลหะหะดีน ที่ 162 อีกส่วนวน บันทึก โดย อิบานู อัดค็อมิยะฮฺ ใน มัจญลฺ ฮัด-หะดะวาล์ เล่มที่ 18 หน้า 338 ด้วยส่วนวน (أمرت أن لأخاطب للناس)

อาจจะปฏิเสธต่อคำบอกเล่าดังกล่าว ดังหะดีษที่รายงานโดยท่านอะลี อิบนิ อะบีฏอลิบ **ﷺ** (ขออภัยของไปรคปราน) อีกหะดีษหนึ่งว่า

³((حدثوا الناس بما يعرفون أتحبون أن يكذب الله ورسوله))

(al-Bukhari : 124)

ความว่า “พวกท่านจงพูดคุยและบอกกล่าวต่อผู้คนในสิ่งที่พวกเขาสามารถรับรู้ได้ หรือพวกท่านชอบที่จะให้พวกเขา(ผู้คนเหล่านั้น)กล่าวที่จตอฮ์ดลอสและเราะฮ์ดลอส”
(บันทึกโดยอัล-บุคอรี :124)

จากหะดีษของท่านนบี **ﷺ** (ขอความจำเริญและความสันติจงมีแก่ท่าน) ทั้งสองบทข้างคั้นนั้นจะเน้นถึงความแตกต่างของผู้ฟังหรือผู้เรียน ซึ่งผู้สอนและผู้ถ่ายทอดความรู้จำเป็นต้องเข้าใจและต้องคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน เพราะความแตกต่างและพื้นฐานของแต่ละคนของผู้เรียนนั้นย่อมไม่เท่าเทียมกัน ในขณะที่ทุกคนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพของตนเอง ดังนั้นเมื่อครูผู้สอนสามารถรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลจะเป็นการดีในระบบการเรียนการสอน ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนให้มากที่สุด ดังนั้นผู้สอนจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและเนื้อหาที่สอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน ซึ่งดังกล่าวนี้สอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่ครูผู้สอนต้องศึกษาทำความเข้าใจและดำเนินการสอน

แนวทางจัดการเรียนรู้ดังกล่าวเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังที่กล่าวมาแล้วข้างคั้น อีกทั้งยังเป็นจุดเน้นของพระราชบัญญัติดังกล่าว จึงเป็นแนวทางการจัดการศึกษาที่ถูกบังคับใช้ในสถานศึกษาทั่วประเทศรวมทั้งสถานศึกษาเอกชนที่ครอบคลุมไปถึงโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะมาตรการตรวจสอบจากการประเมินคุณภาพภายนอกที่โรงเรียนเอกชนทุกโรงเรียนต้องเผชิญ

ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนอิสลามศึกษา โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามตระหนักถึงความสำคัญของกระบวนการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และเป็นเหตุผลที่ต้องศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนวปฏิรูปการศึกษาของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนอิสลามศึกษา

³ หะดีษ บันทึกโดย อัล-บุคอรี ในหนังสือ อัล-ญามิอุล อัดฮะดีษ หมายเลขหะดีษ ที่ 124 , อีกสำนวนรายงานจากอัล-เศาะฮิบ เพิ่มคำว่า (ودعوا ما ينكرون) หมายความว่า “และพวกเจ้าจงหลีกเลี่ยงหรือละเว้นในสิ่งที่พวกเขาอาจปฏิเสธ”

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาระดับการดำเนินการในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนวปฏิรูปการศึกษาของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดทำแผนการเรียนการสอน การใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบระดับการดำเนินการในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนวปฏิรูปการศึกษาของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดทำแผนการเรียนการสอน การใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ ตามตัวแปร วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการสอน กลุ่มวิชาที่สอน และการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.2.3 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินการ ความต้องการ และข้อเสนอแนะของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี นำเสนอเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนวปฏิรูปการศึกษา

1.3 ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

1.3.1 ได้ทราบระดับการดำเนินการของครูอิสลามศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนวปฏิรูปการศึกษา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดทำแผนการเรียนการสอน การใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน และการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้

1.3.2 ได้ทราบผลการเปรียบเทียบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนวปฏิรูปการศึกษาของครูอิสลามศึกษาตามตัวแปรวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการสอน กลุ่มวิชาที่สอน และการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.3.3 ได้ทราบสภาพปัญหา ความต้องการ และข้อเสนอแนะของครูอิสลามศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.3.4 เป็นข้อมูลสำหรับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำไปเป็นแนวทางแก้ปัญหาและพัฒนาครูอิสลามศึกษาใน

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนวปฏิรูปการศึกษา ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

1.3.5 ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์ในการทำวิจัยเพิ่มขึ้น

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาวิจัยที่ครอบคลุมเกี่ยวกับเนื้อหา ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และตัวแปร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาการดำเนินการของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามแนวปฏิรูปการศึกษาในด้านต่างๆดังนี้

- 1) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 2) ด้านการจัดทำแผนการเรียนการสอน
- 3) ด้านการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน
- 4) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ครูผู้สอนวิชาอิสลามศึกษาที่ปฏิบัติการสอนในช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4 ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมาตรา 15(1) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดปัตตานี เขต 1 และ เขต 2 จำนวน 57 โรงเรียน* มีประชากรทั้งสิ้นจำนวน 1440 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนวิชาอิสลามศึกษาจำนวน 313 คน ได้จากการสุ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรสำเร็จรูปของทาโร ยามาเน่ (อ้างถึงใน บุญธรรม จิตอนันต์, 2546: 99)

* ข้อมูลดังกล่าวสำรวจในปี พ.ศ. 2549 ซึ่งปัจจุบันสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดปัตตานีแบ่งเป็น 3 เขต

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ ปัจจัยพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการสอน กลุ่มวิชาที่สอน และประสบการณ์เข้าอบรมการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ตัวแปรตาม ได้แก่ การดำเนินการของครูอิสลามศึกษาในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนวปฏิรูปการศึกษาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการจัดทำแผนการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้

1.5 ข้อคถงบ้องค้ำ

1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา เป็นกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี ที่สำรวจในปี พ.ศ.2549

2 การแปลความหมายอัล-กุรอานใช้คำแปลของสมาคมนักเรียนเก่าอาหรับประเทศไทยที่จัดพิมพ์โดยศูนย์กษัตริย์ฟาฮัด เพื่อการพิมพ์อัลกุรอาน ปิฮจเราะฮ์ศักราช 1419 และผู้วิจัยอธิบายเพิ่มเติมในเครื่องหมายวงเล็บ

3 การแปลความหมายบทหะดีษ ผู้วิจัยแปลความหมายด้วยตนเอง และผู้วิจัยอธิบายแหล่งที่มาของหะดีษเพิ่มเติมในเชิงอรรถ

4 ตามแนวปฏิรูปการศึกษา หมายถึง ตามข้อกำหนดต่างๆของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

ครูอิสลามศึกษา หมายถึง ครูผู้สอนวิชาอิสลามศึกษาที่ปฏิบัติการสอนในช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4 ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานี

โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม หมายถึง โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม มาตรา 15 (1) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดปัตตานี เขต 1 และ เขต 2 ที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษา (ช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4) โดยจัดการเรียนการสอนวิชาศาสนาควบคู่วิชาสามัญ

กลุ่มวิชาที่สอน หมายถึง กลุ่มสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรอิสลามศึกษา พ.ศ. 2546 ประกอบด้วย 3 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้แก่ 1) กลุ่มสาระการเรียนรู้ศาสนาอิสลาม ประกอบด้วย วิชา อัลกุรอาน , คัมฟิร , หะดีษ , ฟิกฮ , และเคาะฮิค 2) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาและจริยธรรม ประกอบด้วย วิชา อัศเศาะลาฮ์ และอัศเศาะลาท และ 3) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษา ประกอบด้วย วิชา ภาษาอาหรับ และภาษามาลายู

การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนวปฏิรูปการศึกษา หมายถึง การที่ครูผู้สอนอิสลามศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดทำแผนการเรียนการสอน การใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน และการวัดประเมินผลการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน สอดคล้องกับวัย ความต้องการและความสนใจของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การที่ครูอิสลามศึกษา จัดรูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลาย ส่งเสริมพัฒนาการได้อย่างครอบคลุม ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา และคุณธรรม โดยคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทำกิจกรรมตามความถนัด และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน

แผนการเรียนการสอน หมายถึง การเตรียมตัวล่วงหน้าของครูอิสลามศึกษาก่อนที่จะจัดการเรียนรู้ เป็นการเตรียมการอย่างมีระบบและเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้ในรายวิชาใดวิชาหนึ่งโดยเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อให้สามารถดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้บรรลุจุดประสงค์ที่กำหนด และจุดหมายของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สื่อการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งที่ครูอิสลามศึกษานำมาเป็นพาหนะที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติให้บรรลุผลตามจุดประสงค์การเรียนการสอนและตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ได้ดีหรือเร็วยิ่งขึ้น สื่อการสอนเป็นวัสดุอุปกรณ์ทุกชนิดรวมทั้งเครื่องมือที่ส่งเสริมและช่วยให้การสอนของครูมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การวัดและประเมินผล หมายถึง การที่ครูอิสลามศึกษาวัดผลการพัฒนาของนักเรียนตามสภาพจริง ทั้งด้านองค์ความรู้ ด้านทักษะกระบวนการ และด้านเจตคติของผู้เรียน อีกทั้งเป็นการสะท้อนภาพการจัดการเรียนการสอนของครู จากข้อมูลเชิงประจักษ์ เน้นถึงผลงานและการกระทำตามธรรมชาติในชีวิตจริงของผู้เรียนเป็นหลัก